

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

Warszawa, 29/04/2016

VII.7202.45.2015.MM

Pan

Krzysztof Jurgiel

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

ul. Wspólna 30

00-930 Warszawa

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga pani Agaty Różyckiej (kopia pisma w załączeniu) dotycząca naruszania prawa własności przez pobierających dopłaty rolników. Skarżąca wskazuje, że obowiązujące przepisy nie zobowiązują Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej jako: ARiMR) do kontroli, czy ubiegający się o dopłaty rolnik jest uprawniony do prowadzenia działalności rolniczej na danym gruncie. Z treści skargi wynika, że od gruntów stanowiących przedmiot własności Pani pobierane są dopłaty przez posiadaczy w złej wierze. Z uwagi jednak na obowiązujące przepisy o ochronie danych osobowych, ARiMR odmawia udzielenia jej informacji o podmiotach pobierających dopłaty od jej gruntu.

Skierowałem w niniejszej sprawie wystąpienie do Prezesa ARiMR z prośbą o przedstawienie wyjaśnień i poinformowanie, czy ARiMR dokonuje kontroli charakteru posiadania gruntów na etapie rozpatrywania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich. W udzielonej odpowiedzi (kopia pisma w załączeniu) Prezes ARiMR podkreślił, że przepisy prawa Unii Europejskiej, jak i prawa krajowego, nie uzależniają

i nigdy nie uzależniały przyznania płatności do gruntów rolnych od prawa własności tych gruntów, ale wiążą je z faktycznym użytkowaniem gruntów rolnych. Wskazał ponadto, że ARiMR nie posiada ustawowego obowiązku oraz podstaw prawnych do żądania od wnioskodawców ubiegających się o przyznanie płatności bezpośrednich dokumentów potwierdzających posiadanie gruntów rolnych w dobrej wierze. Odnosząc się do kwestii nieudzielania właścicielowi informacji o podmiotach pobierających dopłaty od gruntów stanowiących jego własność, Prezes ARiMR poinformował, że jest w tym zakresie związany treścią przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. *o dostępie do informacji publicznej* (Dz. U. z 2015 r., poz. 2058 ze zm.) oraz ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o ochronie danych osobowych* (Dz. U. z 2015 r., poz. 2135 ze zm.). W opinii Prezesa ARiMR sytuacja właściciela nieruchomości rolnej jest wystarczająco zabezpieczona przez przysługujące mu na gruncie ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (Dz. U. z 2014 r., poz. 121 ze zm., dalej jako: kodeks cywilny) środki ochrony własności.

Pragnę podkreślić, że mam świadomość tego, że celem przyznawania płatności bezpośrednich jest wspieranie działalności rolniczej i dlatego ich przyznanie jest na gruncie obowiązujących przepisów uzależnione od faktycznego użytkowania gruntów rolnych, a nie od prawa własności do tych gruntów. Należy jednak zwrócić uwagę, że problem pobierania dopłat przez osoby posiadające grunt w złej wierze ma istotne znaczenie społeczne. Świadczą o tym m.in. doniesienia medialne dotyczące wyłudzeń dopłat i skargi indywidualnych rolników wpływające do Rzecznika Praw Obywatelskich. Pragnę wskazać, że problem ten został dostrzeżony również przez ustawodawcę, który ustawą z dnia 9 marca 2016 r. *o zmianie ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2016 r., poz. 337) wprowadził obowiązek wykazania tytułu prawnego przez rolników wnioskujących o przyznanie dopłat do działki rolnej wchodzącej w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Rozwiązanie to może być jednak niewystarczające, gdyż nie uwzględnia sytuacji wnioskowania o dopłaty przez podmioty bezprawnie użytkujące grunty stanowiące przedmiot własności prywatnej. Specyfika naruszenia prawa własności związanego z bezprawnym pobieraniem świadczeń ze środków publicznych i istotną ingerencją w stan gruntu wymaga stworzenia mechanizmu zapobiegającego takim naruszeniom. Możliwość następczego skorzystania ze środków ochrony przewidzianych w kodeksie cywilnym może być niewystarczająca, zwłaszcza

z uwagi na fakt, że na gruncie obowiązujących przepisów ARiMR nie jest uprawniona do przekazywania właścicielom informacji o osobach bezprawnie użytkujących należącą do nich ziemię.

Należy tutaj przypomnieć, że Konstytucja RP w art. 64 ust. 2 każdemu gwarantuje ochronę prawa własności. W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, obowiązki ustawodawcy, wynikające z art. 64 ust. 2 Konstytucji, mają dwojaki charakter. W wymiarze pozytywnym, powinien on ustanowić przepisy i procedury udzielające równej ochrony prawnej prawom majątkowym, a w wymiarze negatywnym jest on zobligowany powstrzymać się od przyjmowania regulacji, które owe prawa mogłyby pozbawić ochrony prawnej lub też ochronę tę ograniczać (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 kwietnia 1999 r., sygn. akt K 36/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 40).

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienie wyjaśnień w niniejszej sprawie i wskazanie, czy w opinii Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi zasadne jest podjęcie działań legislacyjnych mających na celu umożliwienie ARiMR weryfikowanie charakteru posiadania gruntów rolnych przez podmioty składające wnioski o przyznanie dopłat.

Załącznik 2

Z wyrazami szacunku,

Bochen